

УДК 658.012:330.322

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ В УМОВАХ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВА**Пуцько Б.М., д.е.н.***E-mail: Katstep2005@mail.ru**Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького***Степанова К.В., к.е.н.***E-mail: yunaschkiv@ukr.net**Міжнародний гуманітарний університет*

У сучасних умовах в Україні спостерігається нерівномірність забезпечення можливості доступу до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, що зумовлює поширення «інформаційної нерівності». Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій було визначено одним з найважливіших напрямів державної політики. Пріоритетом стає розбудова нової інноваційно-інформаційно-інвестиційної моделі суспільної економіки на засадах більш ефективного державного регулювання. Технологічна готовність у контексті управління інноваційно-інформаційно-інвестиційними процесами в умовах ЗЕД підприємства розглядається як ключовий фактор конкурентоспроможності країн. В статті ставиться завдання проаналізувати глобальні індикатори інноваційно-інформаційно-інвестиційної технологічної готовності країн. Було визначено та схематично представлено системи впливу «ІТ-технологій» на стратегію діяльності підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності; види інноваційно-інформаційно-інвестиційних управлінських технологій; організаційний алгоритм процесу формування інноваційно-інформаційно-інвестиційної стратегії підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: інноваційно-інформаційно-інвестиційні технології, ЗЕД підприємства, конкурентоспроможність, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ)

UDC 658.012:330.322

INNOVATION, INFORMATION AND INVESTMENT TECHNOLOGIES MANAGEMENT IN FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISE**Punko B.M., Doctor of Economics***E-mail: Katstep2005@mail.ru**Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S. Z. Gzhytsky***Stepanova K.V., PhD in Economics***E-mail: yunaschkiv@ukr.net**International Humanitarian University*

Nowadays in Ukraine there is no equal access to computer- and telecommunication systems, which leads to the «informational unevenness». Development of information

society in Ukraine and introduction of new information and communication technologies were identified as a one of the most important directions of government policy. Priority is development of innovative-information-investment model of economy based on more efficient government regulation. Technological readiness in the context of management of innovation-information- investment processes is a key factor of competitiveness in the foreign economic activities. The paper analyzes global indicators of technological preparedness (innovation, information and investment. It was indicated and schematically presented the system of influence of the «IT technologies» on the strategy of foreign economic activity of enterprise; types of innovation, information and investment management technologies; organizational algorithm of development of innovative, information and investment strategy of the company which undertakes foreign economic activity.

Keywords: innovative-informational-investment technologies, foreign economic activity of enterprise, competitiveness, information-communication technologies (ICT)

Актуальність проблеми. На сьогодні в Україні спостерігається нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, поглиблюється «інформаційна нерівність» між окремими галузями економіки та різними верствами населення. Для подолання негативних наслідків держава визначила одним із пріоритетних напрямів державної політики розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя. З точки зору економічної теорії – пріоритетом стає розбудова «нової економіки» як «інноваційно-інформаційно-інвестиційної моделі суспільної економіки» на засадах більш ефективного державного регулювання суспільних сфер.

Технологічна готовність у контексті управління інноваційно-інформаційно-інвестиційними процесами в умовах ЗЕД підприємства розглядається як ключовий фактор конкурентоспроможності країн. Світовий досвід свідчить, що важливу роль у трансформації господарського механізму, інтенсивності його структурної перебудови – відіграє саме конкурентоспроможність країни.

Аналіз останніх наукових досліджень. У працях українських вчених С.М. Азарян, Г.Л. Азоева, А.Е. Воронкової, В.І. Герасимчука, М.І. Книш, І.Л. Решетнікової, Р.А. Фатхутдинова, Ю.О. Рубіна, Ю.Ф. Ярошенко, В.А. Діленко, А.П. Дударь, Ю.Б. Іванова, М.В. Корж, Н.М. Лисенко, С.В. Мочерного, А.Я. Федішина та ін. приділяється

увага формуванню конкурентних переваг вітчизняних підприємств та методикам оцінки конкурентних стратегій.

Дослідженням проблем формування та досягнення конкурентних переваг організаціями на ринку присвячені роботи іноземних вчених-економістів – І. Ансоффа, Г. Асселя, Т. Коупленда, Ф. Котлера, М. Портера, А. Томпсона, К. Хессіга, В. Холла та ін. Вони сформулювали загальне уявлення про теоретико-методологічні засади розвитку конкурентного середовища, конкурентоспроможність різних об'єктів, загальний економічний алгоритм і принципи побудови конкурентної стратегії підприємства у внутрішньому та зовнішньому макросередовищах [1-13].

Конкурентоспроможність країни – це нерозривний взаємопов'язаний потік інноваційних, інформаційних та інвестиційних процесів у сучасних економічних умовах. Цей показник обчислюється для 142 економік світу і друкується у форматі «Глобального звіту про конкурентоспроможність». Формується він із трьох індикаторів: 1) індикатора технологічного розвитку країни; 2) індикатора громадянських інститутів та 3) індикатора макроекономічного середовища. У свою чергу, ці три індикатори обчислюються на основі використання 47 наборів даних про інноваційний розвиток країни й стан трансферу технологій; рівень розвитку інформаційних та комунікаційних технологій; рівень видатків країни на дослідження і розвиток; рівень іноземних інвестицій; ступінь незалежності бізнесу від уряду; рівень корупції в країні та інше.

У звіті про конкурентоспроможність звернемо увагу на ряд «українських індикаторів». За даними результатів «The Global Competitiveness Report 2011 - 2012» Україна займає наступні позиції [14]: 1) наявність новітніх технологій – 96; 2) рівень освоєння технологій – 82; 3) прямі іноземні інвестиції – 124; 4) за кількістю користувачів Інтернетом на 100 осіб – 92; 5) широкопasmовий Інтернет на 100 осіб – 59; 6) Інтернет трафік кб./с./особу – 77 із 142. Слабкими сторонами виявилися - ефективність ринків товарів та послуг (120 позиція) та інституціональна основа (131 позиція).

Для порівняння за даними звіту на 2010 - 2011 роки наша країна перемістилась угору на 7 позицій та продемонструвала ряд конкурентних переваг: добре освічене населення та ефективний і гнучкий ринок праці, велика ємність ринку. Це говорить про тенденцію

формування економічного базису для подальшого зростання продуктивності в країні.

Невирішеною частиною дослідження проблеми управління інноваційно-інформаційно-інвестиційними технологіями в умовах ЗЕД підприємства є такі питання, як виявлення і аналіз визначальних факторів забезпечення конкурентоспроможності країни; вивчення впливу «ІТ-технологій» на стратегію діяльності підприємства-суб'єкта ЗЕД; класифікація видів інноваційно-інформаційно-інвестиційних управлінських технологій; представлення організаційного алгоритму процесу формування інноваційно-інформаційно-інвестиційної стратегії підприємства – суб'єкта ЗЕД тощо.

Мета роботи. Виявити і проаналізувати характерні особливості «глобальних індикаторів» та «українських індикаторів» інноваційно-інформаційно-інвестиційної технологічної готовності як факторів розвитку конкурентоспроможності країни. Сформулювати систему впливу «ІТ-технологій» на стратегію діяльності підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності; визначити види інноваційно-інформаційно-інвестиційних управлінських технологій; охарактеризувати особливості побудови організаційного алгоритму процесу формування інноваційно-інформаційно-інвестиційної стратегії підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.

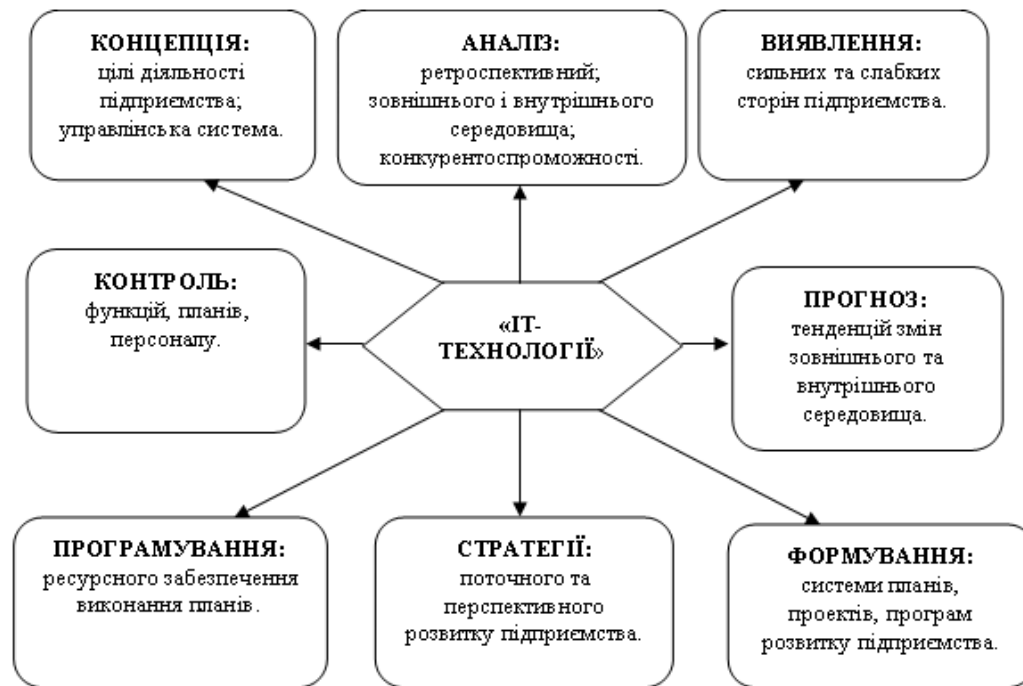
Головною ціллю дослідження є трактування таких категорій як «ефективні інвестиції» та «некоректно націлені інвестиції»; розвиток аспектів ефективного управління інноваційними процесами, як збалансованою системою управління змінами виробничого і людського факторів та сукупністю постійних завдань; формування теоретико-методологічної типологічної класифікації ознак конкурентних переваг підприємства та методів або способів їх досягнення в сучасних ринкових умовах.

Викладення основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах господарювання забезпечення сталого розвитку телекомунікацій є найважливішою передумовою у розбудові конкурентоспроможної ринкової економіки та інтеграції України у глобальне інформаційне суспільство. В умовах світової економічної кризи використання сучасних засобів телекомунікацій у галузі зв'язку зменшує вплив кризових явищ на економіку країни. Телекомунікації - традиційна галузь, яка, завдяки конвергенції з відносно молодю галуззю інформаційних технологій,

утворила плідний взаємодоповнюючий союз з уже звичною назвою «Інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ). ІКТ стали лідером за темпами розвитку в світовій економіці і створили підґрунтя для започаткування нового етапу еволюції людства інформаційного суспільства. Залежно від поставлених управлінських завдань на підприємстві можуть застосовуватися різні види інформаційно-управлінських технологій, які формують систему впливу ІТ-технологій на стратегію діяльності підприємства – суб'єкта ЗЕД (рис. 1-2).

Сучасні інформаційні технології, які базуються на професійному використанні інформаційного ресурсу, дають змогу менеджерам ефективно діяти, мінімізуючи ризик. Для того, щоб свідомо використовувати сучасні інформаційні технології, потрібно передусім розуміти проблеми, для розв'язання яких вони були створені, знати основні організаційні процеси, що забезпечують їх функціонування. Менеджерам необхідно поєднувати комп'ютерну грамотність з розумінням управлінських, організаційних та економічних процесів.

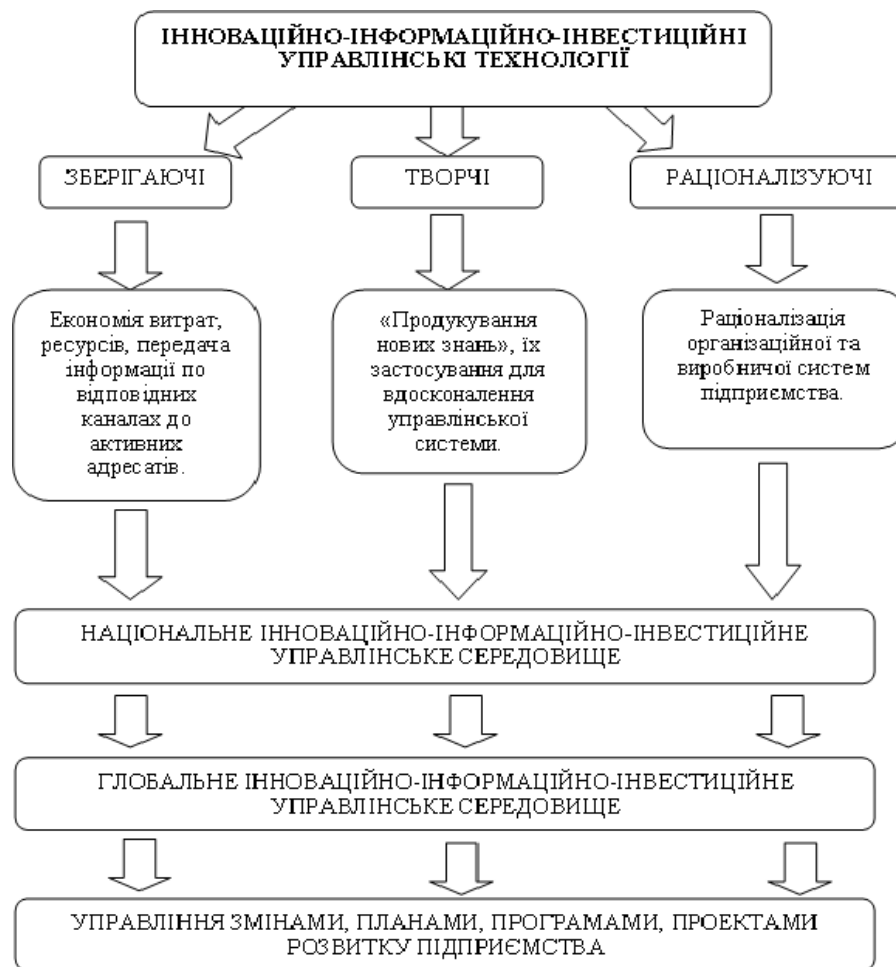
Перевагою застосування сучасних інформаційних технологій є можливість створення єдиного інформаційного середовища, в основі якого, знаходяться інтегровані комп'ютерні мережі та системи зв'язку. Це дозволяє супроводжувати та координувати технологічні процеси та ділову діяльність будь-якої організації. Зокрема, такий підхід передбачає технічну, організаційну та методологічну інтеграцію таких базових напрямів управлінської діяльності, як виробничий, організаційний, маркетинговий, фінансовий, бухгалтерський, кадровий, проектно-конструкторський та ін. Використання ІТ дозволяє здійснювати швидкий пошук і відбір потрібних відомостей, методичне оновлення й забезпечує захист від спотворень інформації. При формуванні стратегії діяльності підприємства важливо користуватись такими інформаційними технологіями, які сприятимуть стратегічному процесу. Інструменти візуальної стратегії, інструменти для стратегічного моделювання бізнесу, сценарії розвитку та оцінки систем, технології стратегічного прогнозування, інструменти відображення стратегії допомагають обрати найефективнішу стратегію функціонування підприємства.

Рис. 1. Схематичне представлення системи впливу «ІТ-технологій» на стратегію діяльності підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності
Дж. авторський варіант (професор Богдан М. Пунько)

Сучасні досягнення в області інформаційних технологій дозволяють змоделювати результати прийняття різних варіантів управлінських рішень та вибрати оптимальне. У цьому полягає одна з головних переваг використання інформаційних технологій над методом спроб і помилок при управлінні підприємством лише на основі досвіду. Реалізація стратегії передбачає використання для формування системи стратегічного плану, технології, що сприяє розвитку організаційної структури. Крім цього, інформаційні технології забезпечують динамічну координацію дій за рахунок використання сучасних засобів зв'язку та програмних засобів комп'ютерних мереж. Інформаційна комп'ютерна мережа організації може органічно приєднуватися до всесвітньої мережі Internet. Водночас, вітчизняні підприємства ще недостатньо використовують методи стратегічного менеджменту в управлінні підприємством. На сьогоднішній день існує ряд проблем впровадження інформаційних технологій у практику вітчизняних підприємств.

Здатність здійснювати інноваційну діяльність є однією із сильних сторін успішних компаній, країн. А здатність ефективно інвестувати в інноваційні розробки є ключовим елементом успішного функціонування інноваційно-інформаційно-інвестиційної моделі розвитку на всіх рівнях господарювання.

Рис. 2. Схематичне представлення видів інноваційно-інформаційно-інвестиційних управлінських технологій

Дж. авторський варіант (професор Богдан М. Пунько)

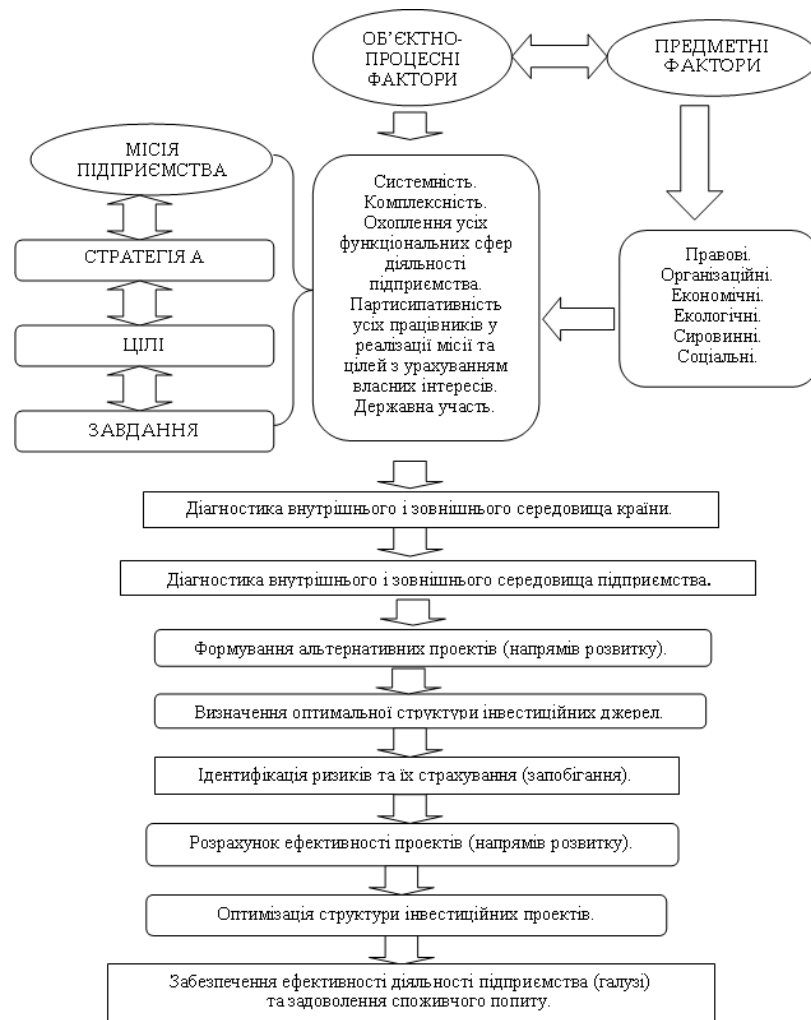
Якщо інновації розглядати як «двигун» зростання економічної могутності підприємства, то інвестиційне забезпечення є «паливом», котре приводить двигун в дію, та в результаті чого відбуваються значні прогресивні зміни. Особливу роль в інвестиційному забезпеченні інноваційного розвитку підприємств посідає вкладення інвестицій в науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), результати котрих справляють неабиякий вплив на конкурентні переваги суб'єкта господарювання. Європейською науковою спільнотою обґрунтовано, що можна виокремити 37 галузей економіки, кожна з яких володіє певним набором споживчих функцій. Серед світових компаній, котрі значно збільшили обсяги інвестування варто зазначити наступних: «China Railway Construction», Китай, (зростання на 81,9% у порівнянні з 2009 роком), «Banco Santander», Іспанія (56,3%), «Hon Hai Precision Industry», Тайвань (48,7%) і «Merck», США (47,0%).

Представимо організаційний алгоритм процесу формування інвестиційної стратегії підприємства – суб'єкта ЗЕД (рис. 3):

1) дозволяє реально оцінити інвестиційні можливості підприємства, забезпечити максимальне використання його внутрішнього інвестиційного потенціалу і можливість активного маневрування інвестиційними ресурсами;

2) забезпечує можливість швидкої реалізації нових перспективних інвестиційних можливостей, які виникають у процесі динамічних змін чинників зовнішнього інвестиційного середовища;

3) передбачає партисипативність – активну участь в процесах формування інвестиційної привабливості підприємства широкого кола працівників підприємства, а також інших зацікавлених сторін (постачальників, місцевих органів влади тощо).

Рис. 3. Схематичне представлення організаційного алгоритму процесу формування інноваційно-інформаційно-інвестиційної стратегії підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності

Складено автором на основі дж. [7,9,11].

Висновки. Нами приведено глобальні індикатори інноваційно-інформаційно-інвестиційної технологічної готовності як фактор конкурентоспроможності країн. Подано схематичне представлення:

1) системи впливу «ІТ-технологій» на стратегію діяльності підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;

2) видів інноваційно-інформаційно-інвестиційних управлінських технологій;

3) організаційного алгоритму процесу формування інноваційно-інформаційно-інвестиційної стратегії підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.

Ефективне управління інноваційно-інформаційно-інвестиційними технологіями в умовах ЗЕД підприємства, у першу чергу, повинні вирішувати проблему управління змінами («Change Management») як збалансованою системою управління змінами виробничого і людського факторів.

Як сукупністю постійних завдань: по-перше, у визначенні і впровадженні нових цінностей, стосунків, норм, стилю поведінки в межах організації, які підтримують нові способи виконання поставлених завдань і переборюють протистояння змінам; по-друге, у досягненні консенсусу між виробниками та споживачами, іншими зацікавленими сторонами щодо певних змін, реалізація яких скеровується для більшого задоволення їх інтересів та потреб (управління мікросередовищем – споживачі, конкуренти, посередники, постачальники, контактні аудиторії та макросередовищем – макроекономіка, політика та право, демографічний стан, соціо-культурні аспекти, НТП, екологічні аспекти тощо); по-третє, у плануванні, тестуванні й впровадженні певних аспектів переходу організаційної структури чи бізнес-процесу від одного економічного стану до іншого – більш сучасного і якісного.

Ефективні інновації націлені на: управління змінами, управління проектами, розвиток персоналу та лідерство підприємства в обмеженому ринку, у своїй ніші. Некоректно націлені інвестиції дезорієнтують економічну стратегію, створюють ситуацію, коли конкуренти випереджають дану компанію.

Слід зазначити, що в сучасній економічній теорії відсутня єдина теоретико-методологічна типологічна класифікація ознак конкурентних переваг підприємства та методів або способів їх досягнення в сучасних ринкових умовах. Узагальнюючи позиції багатьох науковців, слід

зазначити, що ознаками конкурентних переваг та посилення конкурентоспроможності компаній, які використовують інновації стають наступні: зниження рівня витрат на виробництво; прискорення циклу виробництва продукції; посилення фінансової та інвестиційної децентралізації; підвищення інтересу з боку споживачів; раціональне використання людського і виробничого факторів; організація науково-дослідницьких робіт; розробка нових та вдосконалення існуючих продуктів; підтримка надійності та безпеки виробництва; використання нових підходів щодо маркетингу та збуту продукції; покращення ринкової позиції; збільшення виручки від реалізації продукції; збереження довкілля тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Азоев Г. Л. Конкурентные преимущества фирмы / Г. Л. Азоев, А. П. Челенков. - М.: ОАО «Типография «НОВОСТИ», 2000. - 256 с.
2. Зозульов О. Місце маркетингу у посиленні конкурентних позицій підприємства / О. Зозульов // Маркетинг і реклама. - 2002. - № 9. - С. 44–47.
3. Иванов Ю. Б. Конкурентоспособность предприятия в условиях формирования рыночной экономики: [монография] Ю. Б. Иванов. - Харьков: РИО ХГЭУ, 1997. - 248 с.
4. Лепа Н. Н. Управление конкурентными преимуществами предприятия / НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти / Н. Н. Лепа. - Донецк: ООО «Юго-Восток Лтд», 2003. - 296 с.
5. Немцов В. Д. Стратегічний менеджмент: [навч. посібн.] / В.Д. Немцов, Л. Є. Довгань. - К.: ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2001. - 539 с.
6. Полтавская Е. А. Конкуренция и конкурентные преимущества / Е.А. Полтавская // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. - 2002. - Вип. 141. - Дніпропетровськ: ДНУ. - С. 41-44.
7. Попова Т. Л. Розробка та реалізація інвестиційної стратегії для залучення іноземних інвестицій на підприємстві – суб'єкті ЗЕД / Т. Л. Павлова, О. П. Морозова. - Донбаський Державний Технічний Університет. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66776.doc.htm
8. Портер М. Е. Стратегія конкуренції. Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / М.Е. Портер; переклад з англ. - К.: Основи, 1997. - 390 с.
9. Селіверстова Л. С. Шляхи формування ефективної стратегії підприємства / Л.С. Селіверстова // Актуальні проблеми економіки, 2008. - №7.

10. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. - М.: Издательско-книготорговый центр «Маркетинг», 2002. - 892 с.
11. Хрущ Н. А. Стратегія компанії: механізм формування й адаптації в сучасному інвестиційному середовищі / Н. А. Хрущ //Актуальні проблеми економіки, 2008. - №8.
12. Чернега О. Б. Управление конкурентоспособностью в условиях трансформации экономических отношений / О. Б. Чернега. - Донецк: ИЭП НАН Украины, 1999. – 448 с.
13. Wensley R. Assessing Advantage: A Framework for Diagnosing Competitive Superiority. // Journal of Marketing. 1988. – April. vol. 52, pp. 65-72.
14. The Global Competitiveness Report 2011-2012. – Geneva: World Economic Forum, 2011. – P. 356-357.